



PALEOBIOLOGICA ELECTRONICA 4 december 2005

Elektronische Nieuwsbrief van de Paleobiologische Kring KNGMG

Redactieadres: wesselingh@naturalis.nl

bezoek ook de webstek: <http://www.bio.uu.nl/~palaeo/Paleobiologie/>.

De Paleobiologische Kring is het platform voor professionele paleontologen in Nederland en Vlaanderen. De kring beoogt de communicatie tussen de verschillende onderzoekers en onderzoeksgroepen te stimuleren en op te komen voor paleontologische beroepsbelangen.

Bestuur

Jan van Dam [jdham@geo.uu.nl] – voorzitter

Willem Renema

[renema@naturalis.nl] - secretaris

Sander Ernst [srernst@geo.uu.nl] – penningmeester a.i.

Robert Speijer

[robert.speijer@geo.kuleuven.be] -

Cindy Looy [looyc@si.edu]

Lidmaatschap is 10 Euro per jaar. Om aan te melden klik

<http://www.bio.uu.nl/~palaeo/Paleobiologie/>. Na aanmelding wordt u een acceptgiro toegestuurd

Redactie Nieuwsbrief

Frank Wesselingh

Vragen, opmerkingen, bijdragen: mail naar wesselingh@naturalis.nl

Deadline bijdragen Paleobiologica Electronica 5: 1 mei 2006

Agenda Paleobiologische Kring

17 februari 2006 JOP seminar,

Naturalis, Leiden.

Informatie op

www.bio.uu.nl/~palaeo/Paleobiologie/.

Van de redactie

Voor U vindt u weer een rijk gevulde en gevarieerde, zij het een ietwat verlaatte Nieuwsbrief (met excuses aan de auteurs). Door het aanvaarden van een positie bij Shell is de redactie de inbreng van Jimmy van Isterbeeck kwijtgeraakt, wat ons uiteraard spijt. Het leed in deze aflevering is overigens verzacht door verschillende inbreng van Vlaamse zijde! Verder blijken we bij het verzenden nog al eens foutmeldingen te krijgen, doordat de gebruiker onbekend (soms verhuisd) is of omdat de mailbox vol zit. We doen er alles aan de Nieuwsbrief bij een ieder in de bus te krijgen. Mocht je de Nieuwsbrief gemist hebben valt deze altijd na te kijken op de site van de Paleobiologische Kring. De deadline voor de volgende Nieuwsbrief is 1 Mei 2006, bijdragen kunt u als altijd sturen naar wesselingh@naturalis.nl

Nieuws van



De paleobiologische kring heeft in het afgelopen najaar haar eerste (succesvolle) jaarlijkse excursie gehouden. Impressies van deze dag vindt u in deze Nieuwsbrief. Verder zullen we op 17 februari onze eerste JOP ("Jonge Onderzoekers in de Paleobiologie") seminar houden in Naturalis (Leiden). Kijk op www.bio.uu.nl/~palaeo/Paleobiologie/ voor informatie en aanmeldingen. Verderop in de Nieuwsbrief meer over de JOP seminars.

Op het bestuursfront is er het nodige te melden. Sander Ernst (Aardwetenschappen, UU) neemt voorlopig de taken van penningmeester waar. We hopen dat Sander bij de eerstvolgende ledenbijeenkomst door de leden zal worden bestendigd in zijn functie. Vergeet niet uw contributie over te maken voor 2006 (10 Euro, gironummer 4541215 t.n.v. de Paleobiologische Kring te Utrecht, onder vermelding van uw naam en adres).

Tenslotte heeft Timme Donders (t.h.donders@bio.uu.nl) de webwerkzaamheden overgenomen van Marloes Kloosterboer-van Hoeve. Marloes, die haar carrière voorzet in het onderwijs, wordt bij deze heel erg bedankt voor haar inzet bij het tot stand komen van de Paleobiologische Kring!

We hopen jullie te zien bij de eerstvolgende bijeenkomst, de JOP seminar te Naturalis op 17 februari!

Jan van Dam & Frank Wesselingh

Paleontologische Activiteiten

Kees Hordijk (k.hordijk@geo.uu.nl)

SICB Annual Meeting

January 4-8, 2006, Orlando Florida USA.
<http://www.sicb.org/meetings/2006/index.php3>

Lyell Meeting 2006

Millennial-scale events.
Februari 15, 2006, London, UK.
<http://www.palass.org/pages/meetings.html#lyell2006>

The 13th Ocean Sciences Meeting

(ASLO/TOS/AGU)
Februari 20-24, 2006, Honolulu, Hawaii, USA.
<http://www.agu.org/meetings/os06/>

The 6th International Conference on the Geology of the Middle East

March 20-23, 2006, Al Ain, United Arab Emirate.
<http://www.fsc.uaeu.ac.ae/Geology/c/me.htm>

InterRad 11 & IGCP 467

Radiolarians in Stratigraphy & Paleooceanography.
Circum-Panthalassa Triassic Faunas and Sequences.
March 19-24, 2006, Wellington, New Zealand.
<http://www.gns.cri.nz/interrad/>

EGU General Assembly 2006.

April 2-7, 2006, Vienna, Austria.
<http://meetings.copernicus.org/egu2006/>

AAPG 2006 Annual Convention.

Perfecting the Search.
April 9-12, 2006, Houston, Texas USA.
<http://www.aapg.org/houston/index.cfm>

Het 8ste Nederlands Aardwetenschappelijk Congres

24-25 April 2006, Veldhoven, Nederland.
<http://www.nac8.nl/>

Montreal 2006 – GAC/MAC Annual Meeting.

May 14-17, 2006, Montreal, Canada.
<http://www.er.ugam.ca/nobel/gacmac/index.htm>

The 14th International Conference on Aquatic Invasive Species

May 14-19, 2006, Key Biscayne, Florida USA.
<http://icaiss.org>

AGU Joint Assembly

May 23-26, 2006, Baltimore, Maryland, USA.
<http://www.agu.org/meetings/ja06/>

Sediment 2006 – The 4th Annual Conference of the SEPM-CES

June 7-9, 2006, Göttingen, Germany.
<http://www.sediment2006.de>

HOLIVAR2006 Open Science Meeting.

Natural Climate Variability and Global Warming.
June 12-15, 2006, London, UK.
<http://www.holivar2006.org/committees.php>

IPC2006 – The 2nd International Paleontological Congress.

Ancient Life and Modern Approaches.
June 17-21, 2006, Beijing, China.
<http://www.ipc2006.ac.cn/index.htm>

International Glaciological Society

International Symposium.
Earth and Planetary Ice-Volcano Interactions.
June 19–23, 2006, Reykjavík, Iceland.
<http://www.igsoc.org/symposia/2006/iceland/>



JOP (Jonge Onderzoekers in de Paleobiologie) Seminar: 17 februari a.s.

Komt allen op **vrijdag 17 februari** 2006 naar **Naturalis!**

De Paleobiologische Kring start met een nieuw initiatief, de zogenaamde **JOP seminars** (Jonge Onderzoekers in de Paleobiologie). Tijdens deze bijeenkomsten, die 1x per jaar zullen worden gehouden, krijgt het jongere deel van de Kring (met name promovendi, postdocs en masterstudenten) de gelegenheid in 20-25 minuten een presentatie over hun onderzoek te geven. De eerste van deze jaarlijkse bijeenkomsten vindt plaats op **vrijdag 17 februari** ('s middags) aanstaande in **Naturalis**. De begeleiders van de jonge onderzoekers en andere ervaren onderzoekers (leden van onze kring) willen we nadrukkelijk vragen om present te zijn om de sprekers goede feedback te geven over hun gepresenteerde onderzoek. Elke JOP-bijeenkomst zal voorafgegaan worden door een lezing van een bekende of ervaren onderzoeker. Op 17 februari zal **Jaap Sinnighe Damsté** (NIOZ, Universiteit Utrecht) het programma openen met de lezing: De evolutie van kiezelwieren: een reconstructie met behulp van chemische fossielen en moleculaire fylogenie. Het gebeuren zal worden afgesloten met een borrel, en voor wie wil met een gezellig etentje in Leiden centrum. We vragen dan ook jonge onderzoekers zich in eerste instantie zelf z.s.m aan te melden met een titel **uiterlijk deze week naar het adres pbkring@geo.uu.nl**, zodat direct daarna het definitieve programma kan worden verspreid

Jan van Dam

Paleontologie in de Lage Landen

In deze rubriek staan palaeontologische initiatieven, verenigingen en acties centraal.

De Lagen van Terhagen

Onder de naam 'De Lagen van Terhagen' werd het museum Rupelklei met een nieuwe ruimte uitgebreid. Een filmpje, didactische panelen en de fossielencollectie Petrus De Loenen (geboren en getogen Terhagenaar) tonen het ontstaan van de Terhaagse ondergrond en landschap, natuurlijk met bijzondere aandacht voor de Boomse Klei, dé basis voor de Rupelse steenbaknijverheid. Naast een heleboel Pleistocene landzoogdieren, Oligocene, Miocene en Pliocene haaiantanden, schelpen en beenderen van zeezoogdieren worden ook enkele uiterst zeldzame Paleo-Neolitische artefacten tentoongesteld. De collectie bevat ook nog een intrigerend menselijk schedelfragment met verdacht veel archaische kenmerken, maar hierover hopelijk meer in een latere Nieuwsbrief. Het museum Rupelklei, vormt samen met 't Geleeg te Rumst en EMABB te Boom het samenwerkingsverband 'Musea Rupelstreek'. Meer info: augustin.buelens@skynet.be
Bezoekadres: Uitbreidingsstraat 33, B-2840 Terhagen (20 km ten zuiden van Antwerpen)



Vervolg Agenda

SSB 2006 Meeting (Society for Systematic Biologists)

June 23-27, 2006, New York, USA

<http://systbio.org/?q=node/45>

The 9th Symposium on Mesozoic Terrestrial Ecosystems and Biota.

June 27-29, 2006, Manchester, UK.

<http://homepage.mac.com/paulselden/MTE/>

150 Years Neanderthal Man.

Early Europeans – Continuity & Discontinuity.

July 21-26, 2006, Bonn, Duitsland.

http://www.neanderthalerundco.de/k_bonn/en_index.htm

Western Pacific Geophysics Meeting

July 24-28, Beijing, China.

<http://www.agu.org/meetings/wp06/>

The 1st Asian Conference on Permafrost

August 7-9, 2006, Lanzhou, China.

<http://www.casnw.net/permafrost/index.html>

International Glaciological Society International Symposium.

Cryospheric Indicators of Global Climate Change.

August 21–25, 2006, Cambridge, UK.

<http://www.igsoc.org/symposia/2006/cambridge/>

IGCP 467 - The Boreal Triassic.

August, 2006. Longyearbyen, Svalbard, Arctic Norway.

<http://natmus.uio.no/triassic-2006/index.html>

The IAMG2006 Annual Conference.

Quantitative Geology from Multiple Sources.

September 3-8, 2006, Liège, Belgium.

<http://www.geomac.ulq.ac.be/iamg06/>

The 10th Castle Meeting on Paleo, Rock and Environmental Magnetism.

September 3-8, 2006, Valtice, Czech Republic.

<http://www.iq.cas.cz/Castle2006>

Forams 2006 - International Symposium on Foraminifera.

September 10-15 2006, Natal, Brazil.

<http://forams2006.micropress.org/>

SeaAIX'06

Sea Level Changes: Records, Processes, and Modeling

September 25-29, 2006, Giens, France.

http://www.cerege.fr/news/congres_camoin/sea_level.htm

2006 AGU Fall Meeting

December 11-15, 2006, San Francisco, California, USA.

<http://www.agu.org/meetings/>

The Palaeontological Association 50th Annual Meeting

2006, Sheffield, UK.

<http://www.palass.org/pages/meetings.html#FutureAnnMeets>

Huis van de evolutie

Vlaanderen, arm aan paleontologische musea? Arm aan enthousiaste en ondernemende verzamelaars? Fout. Het 'Huis van de evolutie', een privé-initiatief van Luc Van Gysel, toont in meer dan veertig vitrines een overzicht van de evolutie van het leven op Aarde. Geopend op zaterdag en zondag, voor groepen op reservatie. Meer info op:

www.huisvande-evolutie.net

Bezoekadres: Lage Kerkwegel 3, B-9170 St.-Gillis-Waas (25 km ten westen van Antwerpen).

Stijn Goolaerts [stijn.goolaerts@geo.kuleuven.ac.be]

ENCI bv (Heidelberg Cementgroup): stand van zaken

Namens het Natuurhistorisch Museum Maastricht (NHMM) en de Afdeling Limburg van de Nederlandse Geologische Vereniging, hebben Wiel Schins, John Stroucken en ondergetekende 4 oktober jl. een oriënterend gesprek gehad met ENCI over de mogelijkheden (en onmogelijkheden) wat geologisch en paleontologisch onderzoek in de nabije toekomst betreft. Er is veel veranderd bij ENCI de afgelopen maanden, en bij de reorganisatie zijn veel mensen van het toneel verdwenen. De 'personeelsreshuffle' krijgt nu langzamerhand zijn beslag, waardoor wij nu ook weten wie onze aanspreekpartner binnen ENCI is. Feit is dat ENCI doorgaat op de huidige voet tot eind december 2009, mits de doelstellingen worden gehaald. Lukt dat niet, dan wordt de oven eind december 2007 al stilgelegd, en dat betekent dat afgraving in de groeve ook stopt. ENCI draait daarna wel nog door, maar het bedrijf krijgt dan een ander karakter. Het stoppen van het afgraven houdt voor ons in dat er geen 'verse' wanden meer zijn, en dat het ontsloten profiel vrij snel door afkalving, erosie en begroeiing stukken minder interessant wordt. Bovendien moeten we dan nog maar afwachten of geologisch-paleontologisch getinte activiteiten wel worden getolereerd door de nieuwe beheerder van de groeve. Het gesprek was prettig en verhelderend, en we zijn met een goed gevoel weggegaan. Afsproken is dat het NHMM en de Afdeling Limburg hun wensen voor de komende jaren op papier zetten, zodat bij ENCI de zaken kunnen worden besproken. Bovendien zal het NHMM een coördinerende rol spelen (dat deden we toch al) bij aanvragen voor veldwerk bij ENCI, of die nu rechtstreeks aan ENCI of via het NHMM worden gedaan, zeker wat toegang op werkdagen betreft. Het NHMM is dan verantwoordelijk voor alles wat tijdens dergelijk veldwerk gebeurt. Deze werkwijze zal waarschijnlijk na de winter van 2005/2006 ingaan (februari/maart ?), afhankelijk van de weersomstandigheden. Zodra meer bekend is, en ENCI haar standpunt ten opzichte van onze 'wish list' kenbaar heeft gemaakt, volgt nadere informatie.

Het lijkt er dus sterk op dat we de prettige samenwerking van de afgelopen 15 jaar kunnen voortzetten, op bijna identieke voet. Dat betekent dat we nog een jaar of 2 (zo niet 4) de mogelijkheid hebben het type Maastrichtien te bestuderen en/of te bemonsteren. Vooral niet gaan stilzitten dus!

John W.M. Jagt [john.jagt@maastricht.nl]



Promoties

Drs. T.H. Donders (Universiteit Utrecht, Palaeo-ecologie)

Long-term records of dry/wet spells in ENSO key areas

Promotor: Prof.dr. H. Visscher

1 december 2005

E-mail adres voor informatie:

t.h.donders@bio.uu.nl

Dr. M.A. Dolezych-Mikolaj (Universiteit Utrecht, Palaeo-ecologie)

Koniferenhölzer im 2. Miozänen Lausitzer Flöz und ihre Ökologische Position.

Promotor: Prof.dr. H. Visscher

26 september 2005

E-mail adres voor informatie:

m.mullen@bio.uu.nl

Dr. Julia Becker Universiteit Utrecht, Stratigrafie/Palaeontologie)

Late Pliocene millennial to Milankovitch-scale climate variability: A case study of Marine Isotope Stages 101-95 in the Mediterranean and adjacent North Atlantic.

Promotor: Prof.dr. J.E. Meulenkaamp

14 november 2005

E-mail adres voor informatie:

becker@geo.uu.nl

Dr. O. Lambert (Université Libre de Bruxelles, Geologie)

15 juni 2005

Informatie:

Olivier.Lambert@sciencesnaturelles.be

Dr. Lambert zal vanaf 1 januari 2006 voor vier jaar verbonden zijn aan het KBIN in het kader van het onderzoeksprogramma The fossil cetacean collection of the RBINS, primary source for unravelling the toothed whale faunal turnover during the Miocene".

(met dank aan Marjolein Mullen-Pouw en aan Etienne Steurbaut)



Fossielen uit de Eurogeul in Rotterdam

Baggerwerkzaamheden aan de Eurogeul hebben de afgelopen decennia tal van bijzondere Kwartaire fossielen opgeleverd. De bekendste daaronder zijn de resten van Pleistocene zoogdieren, waaronder mammoetten, wolharige neushoorns en steppewisents, maar ook minder bekende maar minstens zo spectaculaire grottenleeuwen, beluga's en walrussen.

Vanaf 13 januari tot medio april 2006 is deze tentoonstelling te zien in het Natuurmuseum Rotterdam, Westzeedijk 345, Rotterdam. Informatie op www.nmr.nl



Mammoetschedel uit de collecties van het NMR (Met dank aan Jelle Reumer)

Superkrokodil in Naturalis

Van 23 december 2005 tot en met 6 juni 2006 is in Naturalis een tentoonstelling te zien over de grootste der Krokodillen (*Sarcosuchus imperator*) onder de titel Krokodil XXL. De complete schedel van deze 110 miljoen jaar oude Afrikaanse gigant, die ruim 12 meter kon worden, staat centraal in deze tentoonstelling. De krokodil is opgegraven door Dr. Paul Sereno in Krijt afzettingen in Niger. Voor meer informatie over deze tentoonstelling, surf naar www.naturalis.nl

Van der Lijn Onderscheiding 2005

De van der Lijn onderscheiding, een onderscheiding voor amateurs die zich op het gebied van de aardwetenschappen hebben bekwaamd, is op 1 oktober j.l. uitgereikt aan Freddy van Nieulande. De uitreiking vond plaats in de kerk van Schokland door de burgemeester van de Noordoostpolder, de hr. Ridder van Rappard. De onderscheiding viel Freddy van Nieulande ten deel vanwege zijn wetenschappelijke verdienste op het gebied van fossiele schelpen. Hij heeft tal van publicaties op zijn naam staan die ondermeer te maken hebben met fossiele faunas uit het Eoceen en Frankrijk en het Eoceen en Pliocene van het Noordzeebekken. Daarnaast heeft hij zich ingezet voor de fossielencollecties van het Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen in Middelburg, alwaar hij (onbezoldigd) conservator is en voor de collecties van Naturalis in Leiden, alwaar hij gastmedewerker is. Tenslotte werd Freddy geëerd voor zijn niet aflatende inzet voor het behoud van het fossielenstrand 'De Kaloot' nabij Vlissingen.



Verwachte Promoties

Verwachte promoties op het gebied van de paleontologie en paleobiologie in Nederland en Vlaanderen. Omdat de Nieuwsbrief maar een paar keer per jaar verschijnt zullen data indicatief zijn. De redactie verzoekt promovendi/hoogleraren beoogde promotiedata te melden via wesselingh@naturalis.nl

Drs. J. Warnaar (Universiteit Utrecht, Palaeo-ecologie)

Werktitel: Climatic implications of the onset of Antarctic separation.

Promotor: Prof.dr. A.F. Lotter

Verwachte promotiedatum: 12 mei 2006

E-mail adres voor informatie:

j.warnaar@bio.uu.nl

(met dank aan Marjolein Mullen-Pouw)

Dit eldorado voor fossielenverzamelaars (er zijn honderden soorten fossiele schelpen, maar ook haaietanden, botresten, mosdiertjes, koraaltjes en andere fossielen van Tertiaire en Kwartaire ouderdom gevonden) wordt sinds 1999 bedreigd door plannen voor de vestiging van een Containerterminal. Mede dankzij de inzet van Freddy van Nieulande zijn eerder pogingen bij de Raad van State gestrand, al is het strand nog niet uit de gevarenzone.

Frank Wesselingh

De digitale ontsluiting van typencollecties in het kader van NWO-Groot

In 2005 en 2006 vinden er bij het Naturalis, het Nationaal Herbarium en het Zoologisch Museum Amsterdam tal van registratie- en ontsluitingsprojecten plaats aan collecties met typenmateriaal. Dit programma wordt gefinancierd door NWO en door de instituten. Drie van de projecten, die in Naturalis worden uitgevoerd, omvatten werk aan paleontologische collecties. Het gaat hier om drie vooraanstaande Indonesische collecties, te weten de Mijnwezen/Cosijn collectie (Pliocene en Kwartaire molusken van Java), de Indonesische fossiele koraal collecties en de Martin collectie (Cainozoïsche mollusken van Java). Doel van de projecten is het via internet toegankelijk maken van afbeeldingen en oorspronkelijke gegevens van (type-) exemplaren.

Omdat er in Leiden al vroeg (19^{de} eeuw en begin 20^{ste} eeuw) en uitgebreid taxonomisch onderzoek is gedaan aan de Indonesische collecties, hebben we de beschikking over s'werelds omvangrijkste typen-collecties op deze gebieden. Meer en meer is er aandacht voor de vraag over de oorsprong van het mariene biodiversiteitscentrum, dat tegenwoordig in en rond Indonesië ligt, en het toegankelijk maken van de fossielencollecties zal daarin een belangrijke rol spelen voor verder onderzoek. De nadruk bij bijvoorbeeld de koralencollecties ligt bij het werk van Gerth. Dit project omvat tevens de Permische koralen en sponzen van Timor, waarbij de recente toevoegingen uit de collecties van de TU Delft worden betrokken. Via zowel een Technical Bulletin als een interactieve webtoepassing zullen de typen en de oorspronkelijke gegevens zichtbaar worden gemaakt. Eind 2006 zullen de projecten afgerond zijn.



RGM043114, het holotype van *Fungophyllia monstrosa* Gerth, 1923 uit het Mioceen van Borneo en de oorspronkelijke aanduiding in de stamboeken van Naturalis. Binnenkort te raadplegen op het internet. Gerth (1923) definieerde mede op basis van dit exemplaar *Fungophyllia* als nieuw geslacht.

Gerth, H., 1923. Sammlungen des Geologischen Reichs-Museums in Leiden. Serie 1, Beiträge zur Geologie Ost-Asiens und Australiens 10, 37-136.

Jacob Leloux, Frank Wesselingh & Willem Renema

Nieuws van het Darwin Centrum voor Biogeologie



Darwin Centrum voor Biogeologie bouwt verder

Sinds de officiële opening op 14 december 2004 heeft het Darwin Centrum voor Biogeologie de eerste fundamenten gelegd. Afgelopen voorjaar werden 6 programma's gehonoreerd bij de eerste call die openstond voor de twee thema's *Biogeochemical cycles and functional biodiversity* en *Paleoenvironmental reconstructions and the biological validation of proxies*. Dit betekent dat in totaal 16 promovendi en postdocs binnenkort starten/zijn gestart met hun onderzoek. Een tweede call, uitsluitend gericht op thema 1 en dan met name het subthema *Relations between biogeochemical cycling and ecosystem functioning*, is geeindigd op 1 november 2005. Hiervoor zijn in totaal 10 posten beschikbaar. Op 1 februari 2006 wordt een derde call geopend. De aankondigingen van de calls zijn te vinden op de website: www.darwincenter.nl.

Inmiddels heeft ook een eerste seminar plaatsgevonden waarin onderzoekers in kleine kring (met buitenlandse counterparts) proberen te komen tot integratie en multidisciplinair uitvoeren van het onderzoek. In dit seminar met de titel 'The nitrogen cycle: foraminifera, bacteria and molecular paleontology of the marine deeper redox zone' hebben vooral microbiologen en paleontologen gekeken naar de rol die foraminiferen spelen in de stikstofcyclus, waarbij de aandacht uitging naar de rol van bacteriële symbionten. Door de integratie van disciplines lijkt het onderzoek baanbrekende resultaten op te leveren. Het seminar werd geopend door Nils Risgaard-Petersen, afkomstig van het Department of Marine Ecology (National Environmental Research Institute) in Denemarken. Het eerstvolgende seminar vindt plaats op 27 januari 2006 en heeft als titel 'Biological validation of proxies'. Aanmelden voor dit seminar kan bij: J.Beltman@geo.uu.nl. Data van seminars zijn te vinden onder Agenda op de website.

Behalve het opstarten van de eerste onderzoeksprojecten, heeft het Darwin Centrum ook gewerkt aan haar bekendheid. Sinds afgelopen september is een nieuwe huisstijl geïntroduceerd en is er ook een Darwin brochure beschikbaar. De brochure kan aangevraagd worden via: J.Beltman@geo.uu.nl. Tevens heeft de website een andere lay-out gekregen die past bij de nieuwe huisstijl. Met NWO-ALW is overeengekomen dat het Darwin Centrum samen met toponderzoeksschool ISES (Netherlands Research Centre for Integrated Solid Earth Science) het 8^e Nederlands Aardwetenschappelijk Congres zal organiseren. NAC 8 vindt plaats op 24 en 25 april 2006 bij Koningshof te Veldhoven. Het congres zal worden gefinancierd door NWO-ALW en KNGMG. Meer informatie zal binnenkort op de website te vinden zijn.

Nicoline Meijer (n.meijer@geog.uu.nl)



1



2



3



4

De eerste excursie van de Paleobiologische Kring was een groot succes!

Zaterdag 8 oktober 2005 was het zover, de eerste excursie van de Paleobiologische Kring vond doorgang. Plaats van handelen was Leuven (België) en omgeving.

Om kwart voor tien in de voormiddag had een man of 14 zich verzameld bij de kerk van Pellenberg, zo'n 5 km buiten de ring van Leuven. Het gezelschap was nog een beetje slaperig, na vroeg opstaan en een lange autoreis, want na telling bleek vooral het Nederlandse deel van de kring afvaardiging gestuurd te hebben; 10 Nederlanders tov 4 Vlamingen. Om het ijs wat te breken werd de alom bekende spraakverwarring tussen Nederland en Vlaanderen van stal gehaald. Vooral de verwarring over voormiddag = ochtend en namiddag = middag is hardnekkig. Om 5 voor tien waren er twee leden nog niet gearriveerd, maar konden we niet meer wachten. Zandgroeve Roelants zou tussen 10 en 11:30 uur voor ons geopend zijn. Dus in optocht ging het richting groeve (bij vertrek was nog het advies op te passen bij de kruising, die berucht was om zijn accidenten = ongelukken). Bij de groeve was het wachten op iemand die de poort voor ons zou openen. Gelukkig was er een Vlaming met mobiel (dat was nog een punt van zorg voor de coördinator, Robert Speijer). Met z'n allen konden we naar binnen en daar was het Noël Vandenberghe die ons gezelschap voorging in een interessante tour doorheen het vroegste deel van het Rupeliaan, vroeg oligoceen (Foto 1). In de groeve waren nannoplankton zones 21, 22 en 23 goed ontsloten en kon een volledige zeespiegel-schommeling gevolgd worden. Een fenomeen dat speciaal is bijgebleven is de bijzondere kleur van de zanden van Kerkom, rivierafzettingen die langzaam overgaan in estuarium- en zelfs littorale afzettingen ten tijde van het begin van een eerste transgressie (NP22; Foto 2). De top van deze zanden is doordrenkt met donkerbruine organische stof, die langzaam de onderliggende zanden bruin-paars kleurt (Foto's 2 en 3). Deze organische stof is nu gedacht te komen van sijnepelen van olie. Waarschijnlijk is een plaatselijk oliereservoir door het tilten van de omgeving tijdens de Pyreneese orogene fase gaan lekken. Toen de olie verdampte bleef er een stug teerzand over aan de oppervlakte. Een volgende (lokale) transgressie over deze teerzand-laag maakte een zeer gedetailleerd erosief contact, met een duidelijk reliëf en teerzand grinden (Foto 4 en 5). Verder worden er zwarte, platte, silex = vuursteen grinden afgezet. Deze vuursteen is afkomstig van de erosie van de krijtkliffen uit Engeland en Frankrijk. Het landschap werd verder opgevuld met witte kwarts zanden van Heide. Afzettingen na een regionale transgressie brengt ons in NP23 en worden de zanden van Berg en de Boomse Klei genoemd. Na de Roelants groeve was het de beurt aan het bos van Hoegaarden, oftewel de geosite Goudberg, waarheen ook weer in colonne werd gereden. Hier was het de initiator en mede-oprichter van de geosite, Piet Laga, die ons de precieze ontstaansgeschiedenis van dit Paleoceen-Eoceen bos uitlegde (Foto 6). Het unieke van deze plaats is dat er nog een heel bos van moerascypresen in levenspositie bewaard is gebleven (Foto 7). Al de stronken die nu gevonden worden zijn versteend. De bomen zijn molecuul voor molecuul vervangen door silicium, en zelfs alle microscopisch kleine details van de oorspronkelijke structuur zijn nog bewaard gebleven. Na uitleg van Piet over het bos was het tijd om afscheid van hem te nemen. Zoals het betaamd was er een fles wijn als dank van de kring.



5



6



7



8



Nog eenmaal nam Noël het woord om de geologische vorming van het gebied wat meer te verduidelijken, maar daarna was het tijd om weer naar Leuven terug te keren. Ter afscheid was er voor Noël het flesje wijn en voor de leden een stukje versteend hout als aandenken.

Nu eens niet in colonne, maar ieder voor zich, was het de bedoeling om te verzamelen op de parkeerplaats van de Redingenstraat, het adres van de afdeling Historische Geologie. Na enige vertraging, plaspauze en rondleiding was het op naar het centrum om een broodje te halen en ergens een terrasje te pikken. Iedereen was tegen deze tijd aan de lunch toe en heeft het zich goed laten smaken (Foto 8).

Het uurtje pauze was wel verdiend, en met frisse moed togen we met z'n allen naar de museumsite van Leuven. Van september tot januari is hier de tentoonstelling "leven in steen" te bezichtigen. De tentoonstelling geeft een overzicht van 4 miljard jaar evolutie van het leven. Kosten nog moeite zijn gespaard om fossielencollecties van over de hele wereld naar Leuven te halen. Samen met kunstwerken en speciaal gecomponeerde muziek tonen de fossielen ons hoe het leven is ontstaan en welke vormen van leven er allemaal zijn geweest tot aan het moment van het cultureel ontwaken van de mens.

Hier was het makkelijk anderhalf uur vertoeven, maar daarna waren de kelen zo droog dat het nodig was wat te gaan drinken. Dit bracht het einde van de dag in zicht en langzaam begon het afscheid nemen; Robert, bedankt voor een super dag.



Tot een volgende keer bij de kring!

Jorinde Sprong [Jorinde.Sprong@geo.kuleuven.be]

Bij de foto's

(1) Uitleg bij de (mariene) zanden van Neerrepen door Noël Vandenberghe, NP21. (2) Fluviaatiele zanden van Kerkom met paarse kleuring (NP22). (3) Top van de zanden van Kerkom, met donkerbruine (paarse) kleuring. (4) Detail opname van erosief contact. (5) Teerzand

grind en silex grind tussen wit kwartzand. (6) Piet Laga verteld over de geosite. (7) Een aantal stronken staan in-situ tentoongesteld. (8) Lunch op de Oude Markt van Leuven